

Da "Bejste i Dommerby" som ledvogterske i Dommerby var med til at forhindre en togkatastrofe, der kunne have kostet 1000 mennesker livet.

I Skive Folkeblad 10. juli 1918 kan man i rubrikken TAKSIGELSER læse følgende:

"Hjertelig Tak til alle gode Givere og en særlig Tak til Komiteen for den store paaskønnende Gave, som blev mig overrakt den 7. Juli i Anledning af den afværgede Togulykke.

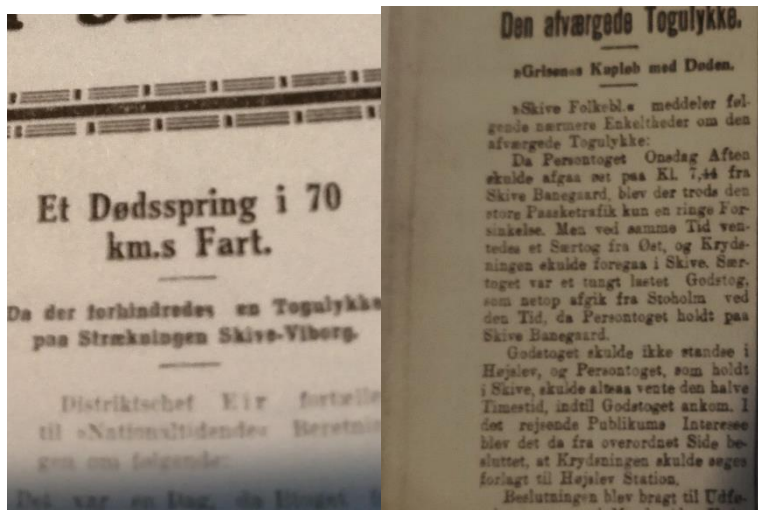
Ledvogterske Karen Marie Jensen, Dommerby."

Karen Marie Jensen er vores "Bejste i Dommerby". Det var sådan mor altid omtalte hende. Det var altid med en vis ærefrygt, at hun blev nævnt. Det indtryk, vi fik, var, at Bejstes mor havde været en resolut, viljestærk kvinde, der havde en vis status i Dommerby, hvor hun i tre år var gift med en muremester Jensen, og derefter boede i byen som enkefrue i 24 år. Hendes portræt hang i stuen hos far og mor, og jeg har set på det gennem hele min barndom. Da mor døde og far fraflyttede Bigum i 1987, fik jeg portrættet med hjem, og det har nu hængt til daglig skue i min stue lige siden.

Og så vækker det jo nysgerrighed at finde en rubrik fra oldemor i den gamle Skiveavis. Hvad var det for en gave, Karen Marie havde fået, og hvad var det for en katastrofe, hun var med til at afværge i jernbanens barndom i 1918?

Det kan man finde beretninger om i adskillige aviser fra hele landet i perioden april, juni og juli 1918 som for eksempel: Jyllands-Posten, Nationaltidende, Lolland-Falsters Folketidende og Fyns Stiftstidende. Historien blev ved med at dukke op i aviserne i årene derefter, som for eksempel i 1930 i avisen Hejmdal.

Det handler om en højdramatisk begivenhed på jernbanen mellem Skive og Dommerby onsdag aften før Skærtorsdag 1918.

Et iltog med 1000 påskerejsende var på vej fra Struer mod Langå. Og samtidig var et særtog, et langt godstog, på vej fra Langå mod Struer på samme strækning. De to tog skulle krydse hinanden på Skive station. Det ville imidlertid indebære, at persontoget skulle vente en halv time på Skive station. Af hensyn til de mange påskerejsende besluttedes det af jernbaneledelsen, at krydsningen i stedet skulle foregå på Højslev station, og at godstoget derfor ekstraordinært skulle standse der og afvente, at persontoget passerede.

Persontoget Struer-Langå blev af stationsforstanderen Skive, i konsekvens af denne beslutning, afsendt fra Skive Station med retning mod øst kl. 7:51. Men ved en fejl blev godstoget ikke standset i Højslev. I mørket kom signalisten til at trykke på den knap, der betød gennemrejse, i stedet for den, der skulle standse toget. Og nu var persontoget og godstoget så i fuld fart på vej mod hinanden. Ingen af dem kunne standses, og et voldsomt sammenstød og en forfærdelig togkatastrofe med mange hundrede døde syntes uafvendelig. Da de på Skive station får melding om fejlen, er der kun 5 minutter, til sammenstødet vil ske. Fem minutter at handle i for om muligt at afværge katastrofen.

En portør og en fyrbøder udtænker en dristig og livsfarlig plan, og stationsforstanderen, der er lokomotivfører, tilsidesætter alle procedurer og giver sin tilladelse. De tre ved, at iltoget med så mange passagerer har lidt svært ved at forcere Dommerby Bakke, at det bliver nødt til at sætte farten ned. De mener derfor, at de ved at sætte topfart i deres rangermaskine, kaldet Grisen, kan sætte efter iltoget og indhente det. Det lykkes på trods af, at Grisen flere gange er ved at køre af jernbanesporene. Et minut før sammenstødet ville være sket, forsøger portøren fra Grisen at springe over på det forankørende iltog. Det mislykkes i første omgang, men han gør et nyt forsøg, og det lykkes ham ved at trække i vacuumbremsen at få sagnet farten på iltoget. Togføreren bliver opmærksom på, at der er noget galt og bremser helt ned i sidste minut. Første del er lykkedes. Iltoget er standset, men godstoget er jo i fuld fart på vej imod det.

Her er det så, at ledvogtersken i Dommerby, Karen Marie Jensen, viser sin snarrådighed. Da klokken på ledvogterhuset ringer som tegn på, at toget er tæt på trinbrættet, løber hun resolut ud og signalerer stop, hvor hun normalt skulle signalere gennemkørsel. Godstoget bliver standset ekstraordinært ved trinbrættet i Dommerby, sekunder før de to tog ville være stødt sammen. Katastrofen er afværget.

To måneder senere, i juni måned, bliver stationsforstanderen/lokomotivføreren ved en lukket ceremoni hædret af statsbanerne. BT skrev om det, og det blev krævet, at portøren, fyrbøderen og ledvogtersken skulle hædres ved en offentlig begivenhed. Det skete så ved det, der blev kaldt 2. anerkendelsesakt, i 2. klasses ventesal på Skive station senere på måneden, hvor portøren og fyrbøderen fik Dannebrogsmændenes hæderstegn, og ledvogtersken Karen Marie Jensen fortjenstmedaljen i sølv. På Statsbanernes vegne fremhævede distriktschefen, da han dekorerede de tre, at *"det var en ære for etaten at have så resolute mænd og kvinder, der var parate til at sætte livet på spil, når det gjaldt om at afværge ulykker"*.

Borgerne i Skive og omegn var så taknemlige for indsatsen, at der stiftedes en komite med borgmesteren i spidsen, der skulle foranstalte en indsamling til en hædersgave til heltene. Skive Folkeblad reklamerede for indsamlingen, der nåede op på et beløb af 4300kr. Den 7. juli blev de fire så hædret ved en sammenkomst på Hotel Royal i Skive. Her fik stationsforstanderen/lokomotivføreren, fyrbøderen og portøren hver et guldur med indskrift og en bankbog på 1035 kr. Ledvogterske Karen Marie Jensen fik en bankbog på 500 kr. og 6 sølvskeer. Og det er så det, der har affødt taksigelsen fra hende i Skive Folkeblad 10. juli, 1918.

EFTERSKRIFT: I to breve dateret juni og juli 1935, som mor har gemt, skriver Karen Marie om arbejdet ved jernbanen i Skive. Hun er naturligvis selv pensioneret på dette tidspunkt, men følger stadig med. Bor måske stadig i ledvogterhuset sammen med dem, der er ansat ved banen.

Karen Marie, der er døbt Andersen, senere antager faderens navn Frederiksen, og bliver gift Jensen i 1909, bliver enke i 1912 og dør i 1936.

Ingrid og Hans Erik Stage, april 2021.